

NÁHLÉ PŘÍHODY BŘIŠNÍ

*Projekt POMOC PRO TEBE
CZ.1.07/1.5.00/34.0339*

Mgr. Hana Ottová

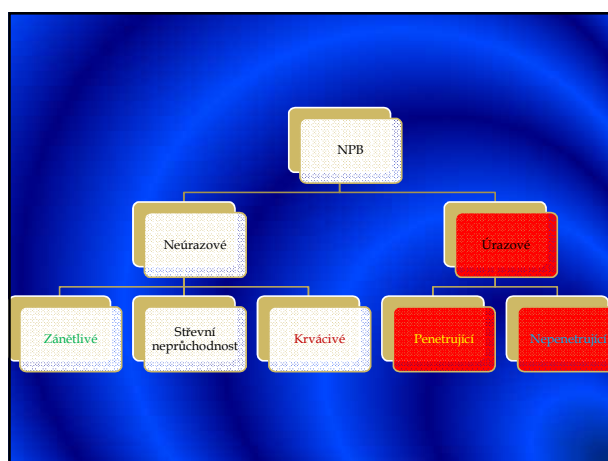

Označení	VY_32_INOVACE_OSEO-19
Název DUM	Prezentace– NÁHLÉ PŘÍHODY BŘIŠNÍ
Anotace	Prezentace zajišťuje žákům ucelený přehled příčin, příznaků a léčby u akutních stavů orgánů dutiny břišní, které nazýváme NPB (náhlé příhody břišní). Tyto poznatky dále využívají při ošetřování klienta/ pacienta s těmito chorobami v nemocnici v předmětu OSN (ošetřování nemocných).
Autor	Mgr. Hana Ottová
Jazyk	čeština
Klíčová slova	Ileus (mechanický, cévní, neurogenní), invaginace, strangulace, paralytický ileus, spastický ileus, peritonitis, hemoperitoneum, akutní pankreatitída, akutní cholecystitída, Appendicitis acuta, divertikulitis acuta
Cílová skupina	žáci
Stupeň vzdělávání	středoškolské odborné vzdělání
Studijní obor	Zdravotnický asistent

Náhlé příhody břišní (NPB)

Definice:

- ▣ náhlá příhoda břišní je život ohrožující stav v oblasti trávicího ústrojí
- ▣ bolest v břiše trvající déle než 1 hodinu, bez odeznění
- ▣ spojena s poruchami střevní pasáže (zvracení, zástava plynů), se zhoršováním celkového stavu
- ▣ často chirurgické řešení
- ▣ zatížena vysokou úmrtností

Zánětlivé náhlé příhody břichní

Dělení:

1. Cholecystitis acuta- zánět žlučníku
  2. Cholangitis acuta- zánět žlučových cest
  3. Pankreatitis acuta- zánět slinivky břišní
  4. Divertikulitis acuta- zánět výchlípek ve střešní stěně
1. Primární peritonitis
  2. Sekundární peritonitis
  3. Appendicitis acuta

Akutní zánět žlučníku a žlučových cest

Číslo DUH VY_22_INOVACE_0580-077

1. Akutní cholecystitida - zánět žlučníku

Příznaky:

- ▣ bolest v pravém podžebří, šíří se do zad
- ▣ nauzea, zvracení
- ▣ průjem
- ▣ zvýšená tělesná teplota
- ▣ zrychlený pulz

2. Akutní cholangitida - zánět žlučových cest

Příznaky:

- ▣ zimnice s třesavkou
- ▣ vysoká horečka
- ▣ náhlý začátek
- ▣ žluté zbarvení kůže a oční bělimy
- ▣ rychle se rozvíjí septický šok

3. Pankreatitis acuta - zánět slinivky břišní

Číslo DUH VY_22_INOVACE_0580-107

Příznaky:

- ▣ vzniká po dietní chybě či požití alkoholu
- ▣ náhlá prudká bolest v okolí pupku šířící se do zad
- ▣ musculus defans (břicho prknavitě stažené, nelze prohmatnout)
- ▣ nauzea

4. Divertikulitis acuta - zánět výchlípek ve střešní stěně

Číslo DUH VY_22_INOVACE_0580-117

Příznaky:

- ▣ bolest v levém podbříšku
- ▣ zvýšená teplota
- ▣ krev či hlen ve stolici

5. Primární peritonitida – zánět pobřišnice

- ▣ nelze spolehlivě určit příčinu vzniku

Příznaky:

- ▣ prudká bolest břicha
- ▣ schvácenost
- ▣ musculus defans (břicho prknovitě stažené, nelze prohmátnout)
- ▣ zrychlený pulz
- ▣ horečka

6. Sekundární (druhotná) peritonitida – zánět pobřišnice

- ▣ vznikl na základě proděravění zažívací trubice
– žaludečního, dvanáctníkového vředu

Příznaky:

- ▣ náhlý začátek
- ▣ krutá bolest břicha
- ▣ nauzea
- ▣ **hematemesis**= zvracení krve
- ▣ krev ve stolici
- ▣ **singultus**= škytavka
- ▣ **musculus defans** (břicho prknovitě stažené, nelze prohmátnout)
- ▣ **tachykardie**= zrychlený pulz

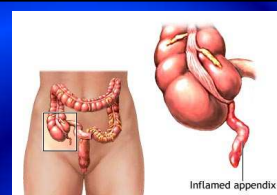
7. Appendicitis acuta

- ▣ zánět červovitého přívěsku slepého střeva
- ▣ jedna z nejčastějších zánětlivých náhlých příhod břišních

Příčiny

- ▣ infekční zánět
- ▣ faktory:
  - ▣ výživa (nestravitelné zbytky- silná slupka z pomerančů, pecky z třešní,..)
  - ▣ výskyt v období chřipkových epidemií, po tonzilitidách (přesun patogenu krevní nebo lymfogenní cestou)
  - ▣ cizopasníci (roupy, škrkavky,..)

Patofyziologie:

dělení dle typu zánětu:

- ▣ **katarální apendicitida**
  - edém a zarudnutí stěny apendixu, v lumen není patrný serózní exsudát
- ▣ **flegmonózní stádium**
  - apendix ztlustělý, prosáklý, s petechiemi (tečkovité krvácení do sliznice), výpotek v červu je zkalený až purulentní (krvavý), v dutině peritoneální je přítomen výpotek
- ▣ **gangrenózní stádium**
  - nekróza stěny apendixu, stěna s možnými mikroperforacemi propustná pro mikroby a toxiny
- ▣ **perforující zánět**
  - prodravění v místě nekrózy, často je přítomen fekaloid (pevný útvar z nahromaděného střevního obsahu) v lumen apendixu, perforací vytéká sekret kontaminující peritoneální dutinu, vzniká akutní peritonitida

Klinický obraz u akutní apendicitidy

- ▣ dyspepsie – nauzea, zvracení, nechutenství
- ▣ bolest břicha
  - v nadbříšku nebo kolem pupku
  - v pravém podbříšku – v oblasti Mac Burneyova bodu
  - příznaky ze svalového napětí podrážděním pobříšnice
- ▣ zástava stolice a plynů (nebo naopak průjem)
- ▣ mírně zvýšená teplota – axilorektální rozdíl větší než 0,5 °C
- ▣ mnoho apendicitid se manifestuje i řadou odchylek, může imitovat jiná onemocnění, např. gynekologický zánět v malé pánvi, urologické příčiny

Diagnostika u akutní apendicitidy

1. anamnéza
2. fyzikální vyšetření
  - ▣ pohmat
    - **Blumbergovo znamení** (náhlé uvolnění stěny)
    - **Rovsingovo znamení** (odrazová bolestivost)
  - ▣ poklep – **Pleniésovo znamení** (v místě zánětu)
  - ▣ poslech
  - ▣ pohled
  - ▣ per rektum

Dg. - pokračování

3. laboratorní vyšetření

- ▣ vyšetření krve
  - KO – leukocyty + diff. – leukocytóza, FW, CRP
- ▣ vyšetření moči
  - moč+sediment

4. zobrazovací vyšetření

- ▣ ultrazvuk břicha
- ▣ při nejasnosti diagnózy:
  - gynekologické vyšetření (vyloučení mimoděložního těhotenství, zánětu adnex)
  - urologické vyšetření

Terapie u akutní appendicitýdy

1. režimová
  - ▣ podle stavu pacienta
2. dietoterapie
  - ▣ tekutiny
    - 0. den - nic per os, doplnění tekutin infúzemi
    - 1. den - čaj po lžičkách, při nevolnosti doplňování energie infúzemi
  - ▣ výživa
    - od 2. dne po obnovení střevní peristaltiky D 0, dále pak D1
    - od 3. dne v případě nekomplikovaného průběhu přechod na racionální dietu
    - nepodávat potraviny a tekutiny, které by mohly způsobovat nadýmání a zpomalování střevní peristaltiky

Terapie - pokračování

3. farmakoterapie
  - ▣ analgetika
  - ▣ antibiotika
4. speciální terapie
  - ▣ chirurgická - appendektomie
    - laparotomická
    - laparoskopická
  - ▣ konzervativní
    - klid na lůžku
    - vak s ledem na podbříšek
    - čajová dieta
    - pravidelné kontroly chirurgem
    - pravidelné laboratorní kontroly

Komplikace u akutní appendicitýdy

- ▣ Peritonitis (zánět pobříšnice)
- ▣ Periapendikální absces (dutina vyplněná hnisem v okolí appendixu)
- ▣ Perforace (proděravění stěny appendixu)
- ▣ Pozdní komplikace- gynekologické (srůst vejcovodu na pravé straně, neplodnost,...)

Předoperační příprava k urgentní operaci – u všech zánětlivých NPB

- ▣ STATIM laboratorní odběry krve a moči
- ▣ hygiena - pouze hrubé nečistoty
- ▣ příprava operačního pole - oholení
- ▣ nic per os
- ▣ bandáže dolních končetin
- ▣ zajištění žilního vstupu
- ▣ premedikace

Ileus

- = střevní neprůchodnost
- ▣ patří mezi náhlé příhody břicha
- ▣ charakterizován poruchou střevní pasáže a následným rozepnutím střevních kliček nad postiženým úsekem
- ▣ nedojde-li k odstranění vyvolávající příčiny -bezprostřední ohrožení na životě

Ileus- dělení

1. Mechanický ileus
2. Neurogenní ileus
3. Cévní ileus

1. Ileus mechanický - rozdělení

Obstrukční

- ucpání lumen střeva, např. nádorem, potravou

Volvulus

- otočení střeva kolem vlastní osy

Strangulační

- střevo i závěsný aparát jsou sevřeny zevnějšku, např. srůsty po předchozích operacích, usknutí kýly

Invaginace

- vsunutí úseku střeva do lumen úseku sousedního

Volvulus

Invaginace

Ileus mechanický- příčina

- ▣ mechanická překážka brání postupu obsahu trávicího ústrojí jeho průsvitem.
  - **Obstrukční**
    - uzavěr střevního průsvitu bez poškození výživy střevní stěny (čím orálnější je překážka, tím výraznější jsou klinické příznaky)
  - **Volvulus**
    - vzniká rotací žaludku či střeva kolem osy (většinou příčné), současně postiženy i cévy a nervy v mezenteriu
  - **Strangulační ileus**
    - střevo je sevřeno zevnějšku pruhy ze srůstů nebo uskřínutím v tělních otvorech - všechny typy kýl
  - **Invaginace**
    - vsunutí úseku střeva do úseku sousedního- orální část střeva zasunuje do aborální

Příznaky- mechanický ileus

- **náhlé kolikovitě bolesti břicha** s intervaly bez bolesti (čím pokročilejší bývá proces, tím jsou intervaly bez bolesti delší)
- **zvracení**, později i střevního obsahu (**miserere**), typické pro překážky v horní části trávicího ústrojí
- **zástava plynů a stolice** - typická pro nízko uložené překážky
- **vzednutí břicha** se známkami usilovné peristaltiky
  - vysoký bubínkový poklep nad místem rozšířené střevní kličky
- příznaky metabolického rozvratu v pokročilé fázi
- obstrukce na tlustém střevě se vyvíjí pomaleji, příznaky jsou méně výrazné

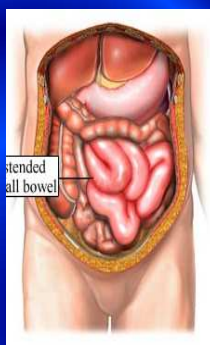
2. Ileus neurogenní - funkční

Paralytický

- rozšíření střevních kliček se zástavou střevní peristaltiky, postižená část střeva ztrácí hybnost a tonus

Spastický

- zúžení střeva vyvolané stažením střevní svaloviny při onemocnění nervové soustavy

Příčina- neurogenní ileus

- **Paralytický** - rozšíření střevních kliček se zástavou peristaltiky po nitrobršních operacích
  - při zánětu pobřišnice
  - po poranění břicha
  - reflektoricky při poranění páteře a míchy
  - při žlučových a ledvinových kolikách
- **Spastický** - příčinou jsou některá onemocnění nervové soustavy (meningitida, poranění míchy)

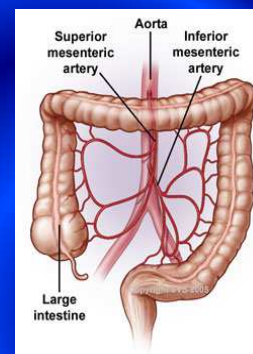
Příznaky- neurogenní ileus

- **Paralytický ileus**
  - pocit vzedmutého břicha
  - bolest břicha
  - zástava plynů a odchodu stolice- poslechově- mrtvé ticho
  - zvracení se objevuje později
- **Spastický ileus**
  - kolikovitě bolesti
  - usilovná peristaltika
  - zvracení

3. Ileus cévní

Příčina:

- **Uzávěr mezenterických tepen** embolem nebo trombem s následnou ischemií střeva a rychlým rozvojem zánětu pobřišnice
- při srdečních chorobách při ateroskleróze

Příznaky- cévní ileus

- **náhle průřeká až šokující bolest břicha** trvající 2 hod.
- poté nastupuje **bezpríznakové období** s následným rozvojem peritonitidy (zánět pobřišnice)
- **zvracení**, zvratky mohou obsahovat krev
- **známky šoku**, peritoneálního dráždění (febrilie, bolest břicha, zvracení, tachykardie, hypotenze, povrchní dýchání, svalové stažení břicha, bolestivost, vyklenutí Douglasova prostoru při vyšetření per rektum, schvácenost, neklid)
- **rychlá zástava střevní pasáže**

Vyšetřovací metody - u všech

- **anamnéza** - osobní (předchozí operace, kýly, strava, léčba nádorového onemocnění), rodinná, nynější onemocnění, pracovní, farmakologická
- **fyzikální vyšetření** břicha - poklep, poslech - škroutání nad překážkou, v pozdním stadiu obturačního ileu ustává střevní peristaltika a v břiše je "mrtvé ticho", pohmat, pohled - vzedmuté břicho
- **fyzilogické funkce**
- vyšetření **per rektum**
- **RTG vyšetření** - prostý snímek břicha - průkaz hladinek
- **RTG** - pasáž zaživacího traktu
- **ultrazvuk břicha**
- **vyšetření krve** - biochemické, krevní obraz, hemokoagulační

Léčba

- ☐ vždy nazogastrická sonda

1. Ileus mechanický – terapie je vždy chirurgická

- **Obstrukční ileus** - odstranění překážky, eventuelně odlehčovací stomie
- **Volvulus** - derotace otočené části trávicí trubice a její fixaci ve správném postavení - event. resekce postiženého úseku
- **Obstruktivní ileus** - protěť pruhu, o dalším postupu rozhoduje stav střevní stěny
- **Invaginace** - střevo se často samo roztáhne při aplikaci kontrastu irigografií

Léčba- pokračování

2. Ileus neurogení – funkční - konzervativní

- nazogastrická sonda
- parenterální doplnění tekutin a minerálů
- vyloučení perorálního příjmu
- podávání léků tonizujících střevní peristaltiku (prokinetika) - u paralytického
- podávání léků uvolňujících spasmus (spazmolytika) - u spastického
- odstranění vyvolávající příčiny

3. Ileus cévní

Včasná operace

- embolektomie (odstranění embolu)
- trombektomie
- resekce postiženého úseku a anastomóza end to end

Komplikace u ileózních stavů

- ☐ perforace střeva
- ☐ peritonitida
- ☐ šokový stav

NPB- Krvácivé (netraumatické)

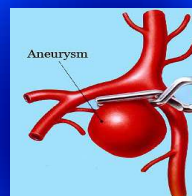
Příčiny:

- ☐ žaludeční, dvanáctíkové vředy
- ☐ divertikly (výchlípky ve střevní stěně)
- ☐ hemangiomy (cévní nezhoubný novotvar)
- ☐ ruptura aneuryzmatu (výdutě tepny)

Hemangiom

Aneurysm

Příznaky u krvácivých NPB:

- ▣ zvracení jasné krve při postižení jícnu, zvracení natrávené krve při postižení žaludku (**hematemeza**)
- ▣ krvácení z koncové části tlustého střeva a hemoroidů (**entoragie**)
- ▣ tmavá, dehtovitá stolice při postižení žaludku, dvanácterníku, tenkého a horní části tlustého střeva (**meléna**)
- ▣ bledost, slabost
- ▣ zrychlený pulz (**tachykardie**)
- ▣ snížený krevní tlak (**hypotenze**)
- ▣ mohou být bolesti břicha, ale nemusí

NPB- úrazové (traumatické)

1. Úrazové NPB- penetrující (krvácivé)

- ▣ Poranění pronikající do dutiny břišní
- ▣ Poškozena stěna dutiny břišní s poraněním orgánů dutiny břišní

Příznaky:

- ▣ rána na břicho (bodná, střelná, sečná,
- ▣ krvácení z rány
- ▣ výhřez orgánů dutiny břišní
- ▣ rozvoj šokového stavu

2. Úrazové NPB- nepenetrující (tupá poranění břicha)

- ▣ poranění orgánů dutiny břišní bez poškození kůže
- ▣ **hemoperitoneum**= volná krev v dutině břišní
- ▣ **peritonitida**- při perforaci dutého orgánu

Příznaky -Úrazové NPB nepenetrující

- ▣ drobné oděrky, hematomy na stěně břišní (dle traumatu)
- ▣ bolest břicha většinou kolikovitého charakteru
- ▣ zvracení
- ▣ zástava plynů a stolice
- ▣ teplota u zánětlivých poranění
- ▣ peritoneální dráždění- u poranění dutého orgánu (žaludek, střevo,..) a vylití obsahu orgánu do dutiny břišní

